

Euroopa Ülemkogu

Brüssel, 29. aprill 2017
(OR. en)

EUCO XT 20004/17

BXT 10
CO EUR 5
CONCL 2

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Euroopa Ülemkogu (artikkel 50) erakorraline kohtumine (29. aprill 2017) – Suunised

Delegatsioonidele edastatakse Euroopa Ülemkogu¹ poolt eespool nimetatud kohtumisel vastu võetud suunised pärast Ühendkuningriigilt ELi lepingu artikli 50 kohase teate saamist.

¹ Pärast ELi lepingu artikli 50 kohase teate esitamist ei osale liidust välja astuvat liikmesriiki esindav Euroopa Ülemkogu liige seda liikmesriiki puudutavatel Euroopa Ülemkogu aruteludel ega otsuste tegemisel.

SUUNISED PÄRAST ÜHENDKUNINGRIIGILT ELI LEPINGU ARTIKLI 50 KOHASE TEATE SAAMIST

29. märtsil 2017 sai Euroopa Ülemkogu Ühendkuningriigilt teate tema kavatsuse kohta astuda välja Euroopa Liidust ja Euratomist. See teeb võimalikuks alustada aluslepingus ette nähtud läbirääkimisi.

Euroopa integratsioon on toonud Euroopasse rahu ja jõukuse ning on võimaldanud teha kiiresti muutuvast maailmast seniolematult tasemel ja ulatuses koostööd ühist huvi pakkuvates küsimustes. Seepärast on liidu üldine eesmärk nende läbirääkimiste käigus seista liidu ning selle kodanike, ettevõtete ja liikmesriikide huvide eest.

Ühendkuningriigi otsus liidust lahkuda tekitab suurt ebakindlust, mis võib potentsiaalselt põhjustada segadust, eelkõige Ühendkuningriigis, kuid vähemal määral ka teistes liikmesriikides. Kodanikud, kes on rajanud oma elu Ühendkuningriigi ELi liikmesusest tulenevatele õigustele, seisavad silmitsi võimalusega nendest õigustest ilma jääda. Ettevõtted ja muud sidusrühmad kaotavad ELi õiguse pakutava prognoositavuse ja kindluse. See mõjutab ka avaliku sektori asutusi. Seda silmas pidades tuleb meil võtta protsessi suhtes etapiviisiline lähenemisviis, milles seatakse esikohale liidust korralikult väljaastumine. Riiklikud ametiasutused, ettevõtted ja muud sidusrühmad peaksid astuma kõik vajalikud sammud, et valmistuda ette Ühendkuningriigi väljaastumisest tulenevateks tagajärgedeks.

Nende läbirääkimiste käigus säilitab liit oma ühtsuse ja tegutseb ühtse tervikuna, eesmärgiga saavutada tulemus, mis on õiglane ja erapooletu kõigi liikmesriikide suhtes ning tema kodanike huvidele. Ta on konstruktiivne ja püüab jõuda kokkuleppele. See on mõlema poole parimast huvidele. Liit teeb selle tulemuse saavutamiseks kõvasti tööd, kuid valmistab ennast samuti ette olukorraga toimetulekuks juhul, kui läbirääkimised peaksid ebaõnnestuma.

Käesolevates suunistes määratakse kindlaks raamistik ELi lepingu artikli 50 alusel läbirääkimiste pidamiseks ning esitatakse üldised seisukohad ja põhimõtted, mida liit läbirääkimiste käigus järgib. Sellega seoses tervitab Euroopa Ülemkogu Euroopa Parlamendi 5. aprilli 2017. aasta resolutsiooni. Euroopa Ülemkogu tegeleb selle küsimusega pidevalt ja vajaduse korral ajakohastab neid suuniseid läbirääkimiste käigus. Vastavalt sellele kohandatakse läbirääkimisjuhiseid.

I. ÜLDPÕHIMÕTTED

1. Euroopa Ülemkogu lähtub ka edaspidi riigipeade ja valitsusjuhtide ning Euroopa Ülemkogu eesistuja ja Euroopa Komisjoni presidendi 29. juuni 2016. aasta avalduses esitatud põhimõtetest. Ülemkogu kordab taas, et ta soovib näha Ühendkuningriiki tulevikus oma lähedase partnerina. Peale selle kordab ülemkogu, et mis tahes kokkulepe Ühendkuningriigiga peab põhinema õiguste ja kohustuste tasakaalul ning tagama võrdsed võimalused. Ühtse turu terviklikkuse säilitamine välistab sektoripõhisele lähenemisviisile tugineva osalemise. Liitu mittekuuluv riigil, kes ei täida samu kohustusi mis liikmesriik, ei saa olla samu õigusi ja hüvesid, mis on liikmesriigil. Sellega seoses peab Euroopa Ülemkogu tervitatavaks asjaolu, et Ühendkuningriigi valitsus tunnistab, et ühtse turu neli vabadust on jagamatud ja et nende puhul ei saa toimuda parimate palade väljanappimist. Liit säilitab autonoomsuse, mis puudutab tema otsustusprotsessi ning Euroopa Liidu Kohtu rolli.
2. ELi lepingu artikli 50 kohased läbirääkimised peetakse läbipaistvalt ja ühtse paketina. Tuginedes põhimõttele, et milleski ei ole kokku lepitud enne, kui kõiges on kokku lepitud, ei saa üksikküsimusi lahendada eraldi. Liit võtab läbirääkimiste suhtes ühtse seisukoha ning peab Ühendkuningriigiga dialoogi üksnes käesolevates suunistes ja läbirääkimisjuhistes kehtestatud kanalite kaudu. Niisiis – et liidu seisukohta mitte nõrgendada – ei hakata pidama Ühendkuningriigi liidust väljaastumisega seotud küsimustes eraldi läbirääkimisi konkreetsete liikmesriikide ja Ühendkuningriigi vahel.
3. Eespool esitatud üldpõhimõtteid tuleks samaväärselt kohaldada nii korrakohase väljaastumise üle peetavate läbirääkimiste, tulevaste suhete raamistiku üle peetavate esialgsete ja ettevalmistavate arutelude kui ka mis tahes üleminekukorra suhtes.

II. ETAPIVIISILINE LÄHENEMINE LÄBIRÄÄKIMISTELE

4. Väljaastumise kuupäeval lõpeb aluslepingute kohaldamine Ühendkuningriigi, tema praeguse seisuga liiduga assotsieerunud ülemeremaade ja -territooriumide ning selliste territooriumide suhtes, kelle välissuhete eest Ühendkuningriik vastutab. Läbirääkimiste peaesmärk on tagada Ühendkuningriigi korrakohane väljaastumine, et vähendada ebakindlust ja minimeerida niipalju kui võimalik sellest kiirest muutusest tulenevat segadust.

Seetõttu on läbirääkimiste esimese etapi eesmärk:

- tagada kodanikele, ettevõtetele, sidusrühmadele ja rahvusvahelistele partneritele võimalikult suur selgus ja õiguskindlus seoses Ühendkuningriigi liidust väljaastumise kohese mõjuga;
- lahutada Ühendkuningriik liidust ning vabastada ta kõigist õigustest ja kohustustest, mis on Ühendkuningriigil tulenevalt liikmesriigina antud lubadustest.

Euroopa Ülemkogu jälgib tähelepanelikult edusamme ning teeb otsuse selle kohta, kas edu on olnud piisav, et liikuda läbirääkimistega edasi järgmisesse etappi.

5. Kuigi lepingu liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete kohta saab viimistleda ja sõlmida üksnes siis, kui Ühendkuningriigist on saanud kolmas riik, nõutakse ELi lepingu artikliga 50, et väljaastumise korras võetaks arvesse väljaastuva riigi ja liidu tulevaste suhete raamistikku. Selleks tuleks üldine arusaamine tulevaste suhete raamistikust määrata kindlaks ELi lepingu artikli 50 kohaste läbirääkimiste teises etapis. Me oleme valmis alustama sel eesmärgil esialgseid ja ettevalmistavaid arutelusid ELi lepingu artikli 50 kohaste läbirääkimiste kontekstis kohe, kui Euroopa Ülemkogu otsustab, et esimeses etapis on tehtud piisavalt edusamme selles suunas, et jõuda rahuldava lepinguni, milles sätestatakse riigi korrakohase väljaastumise kord.

6. Kui see on õiguslikult võimalik, võiks läbirääkimiste käigus määrata vajalikus ulatuses ka kindlaks üleminekukorra, mis oleks liidu huvides, ning asjakohasel juhul näha ette ühendustee tulevaste suhete prognoositava raamistiku suunas, lähtudes tehtud edusammudest. Mis tahes selline üleminekukord peab olema selgelt määratletud ja ajaliselt piiratud ning selle suhtes tuleb kohaldada tõhusaid jõustamismehhanisme. Kui peaks kaalutama liidu *acquis* kohaldamise ajaliselt piiratud pikendamist, oleks selleks vaja kohaldada liidu regulatiivseid, eelarve-, järelevalve-, kohtu- ja jõustamisinstrumente ja -struktuure.
7. ELi lepingu artiklis 50 sätestatud kaheaastane ajavahemik lõpeb 29. märtsil 2019.

III. KORRAKOHASE VÄLJAASTUMISE KORDA KÄSITLEV LEPING

8. Euroopa Liidu üks põhiaspekte on iga ELi kodaniku ja tema pereliikmete õigus elada, töötada või õppida ükskõik millises ELi liikmesriigis. Koos ELi õiguses ette nähtud muude õigustega on see kujundanud miljonite inimeste elu ja valikuid. Läbirääkimiste esmane prioriteet on leppida kokku vastastikustes tagatistes, mille abil kaitsta Ühendkuningriigi liidust väljaastumisest mõjutatud ELi ja Ühendkuningriigi kodanike ja nende pereliikmete ELi õigusest tulenevat staatust ja õigusi väljaastumise kuupäeval. Sellised tagatised peavad olema tõhusad, jõustatavad, mittediskrimineerivad ja ulatuslikud, hõlmates õigust saada alaline elamisluba pärast riigis seaduslikult elamist viie järjestikuse aasta pikkuse perioodi jooksul. Kodanikel peaks olema võimalik kasutada oma õigusi sujuvate ja lihtsate haldusmenetluste teel.
9. Ühendkuningriigi liidust lahkumine mõjutab ka Ühendkuningriigiga kauplevaid ja seal tegutsevaid ELi ettevõtteid ning liiduga kauplevaid ja liidus tegutsevaid Ühendkuningriigi ettevõtteid. Samuti võib väljaastumine mõjutada neid, kes on Ühendkuningriigi jätkuvat ELi liikmesust eeldades sõlminud lepinguid või ärikokkuleppeid või kes osalevad ELi rahastatud programmides. Läbirääkimistega tuleks püüda vältida õigusliku vaakumi teket pärast aluslepingute kohaldamise lõppu Ühendkuningriigi suhtes ning võimaluse piires vältida kindlusetust.

10. Ühtne finantsarveldus – muu hulgas mitmeaastasest finantsraamistikust tulenevates ning Euroopa Investeerimispannga (EIP), Euroopa Arengufondi (EAF) ja Euroopa Keskpankaga (EKP) seotud küsimustes – peaks tagama, et liit ja Ühendkuningriik täidavad mõlemad Ühendkuningriigi liidu liikmeksolemise kogu perioodist tulenevad kohustused. Nimetatud arveldus peaks hõlmama kõik kohustused ja kohustised, sealhulgas tingimuslikud kohustised.
11. Liit on järjekindlalt toetanud suure reede kokkuleppe kõigis osades sätestatud rahu ja leppimise eesmärki ning rahuprotsessi saavutuste, hüvede ja kohustuste jätkuv toetamine ja kaitsmine jääb ülimalt oluliseks. Iirimaa saare ainulaadset olukorda arvestades on vaja paindlikke ja uuenduslikke lahendusi, sealhulgas eesmärgiga vältida ranget piirikontrolli, austades samas liidu õiguskorra puutumatust. Sellega seoses peaks liit tunnistama ka Ühendkuningriigi ja Iirimaa vahelisi olemasolevaid kahepoolseid lepinguid ja kokkuleppeid, mis on kooskõlas ELi õigusega.
12. Liit peaks Ühendkuningriigiga kokku leppima Küprosel asuvate Ühendkuningriigi suveräänsete baasipiirkondade suhtes kehtivas korras ning sellega seoses tunnistama Küprose Vabariigi ja Ühendkuningriigi vahelisi kahepoolseid lepinguid ja kokkuleppeid, mis on kooskõlas ELi õigusega, eelkõige seoses suveräänsetes baasipiirkondades elavate ja töötavate ELi kodanike õiguste ja huvide kaitsmisega.
13. Pärast liidust väljaastumist ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes enam lepinguid, mille sõlmis liit või mille sõlmisid liidu nimel liikmesriigid või liit ja liikmesriigid ühiselt. Liidul on rahvusvaheliste lepingute suhtes jätkuvalt õigused ja kohustused. Sellega seoses eeldab Euroopa Ülemkogu, et Ühendkuningriik täidab oma osa kõigist rahvusvahelistest lepingulistest kohustustest, mis on võetud tema ELi liikmeksoleku ajal. Sellistel juhtudel tuleks Ühendkuningriigiga alustada konstruktiivset dialoogi asjaomaste kolmandatest riikidest partnerite, rahvusvaheliste organisatsioonide ja konventsioonide suhtes võetava võimaliku ühise lähenemisviisi üle.

14. Väljaastumislepingus tuleks samuti käsitleda võimalikke küsimusi, mis tekivad väljaastumise tulemusena muudes koostöövaldkondades, sealhulgas õiguslane koostöö, õiguskaitse ja julgeolek.
15. Kuigi Ühendkuningriigis paiknevate ELi ametite ja asutuste tulevane asukoht jääb 27 liikmesriigile kiirelt otsustada, tuleks leida lahendused nende üleviimise hõlbustamiseks.
16. Tuleks leida õiguskindlust ja võrdset kohtlemist tagavad lahendused kõigi Euroopa Liidu Kohtus Ühendkuningriigi liidust väljaastumise kuupäeval pooleli olevate kohtumenetluste jaoks, mis puudutavad Ühendkuningriiki või Ühendkuningriigi füüsilisi või juriidilisi isikuid. Euroopa Liidu Kohtule peaks jääma pädevus otsuste tegemiseks neis menetlustes. Samuti tuleks leida lahendused Euroopa Komisjonis ja liidu asutustes Ühendkuningriigi liidust väljaastumise kuupäeval pooleli olevate haldusmenetluste jaoks, mis puudutavad Ühendkuningriiki või Ühendkuningriigi füüsilisi või juriidilisi isikuid. Lisaks tuleks ette näha lahendus võimaluse puhuks algatada väljaastumisjärgseid haldus- või kohtumenetlusi, mis puudutavad enne väljaastumist ilmnunud asjaolusid.
17. Väljaastumisleping peaks sisaldama asjakohaseid vaidluste lahendamise mehhanisme ja jõustamismehhanisme väljaastumislepingu kohaldamise ja tõlgendamise kohta ning nõuetekohaselt piiritletud institutsioonilist korraldust, mis võimaldaks vastu võtta meetmeid, mis on vajalikud väljaastumislepingus käsitlemata olukordade lahendamiseks. Seda tuleks teha lähtuvalt liidu huvist kaitsta tulemuslikult oma autonoomiat ja õiguskorda, sealhulgas Euroopa Liidu Kohtu rolli.

**IV. ESIALGSED JA ETTEVALMISTAVAD ARUTELUD LIIDU JA
ÜHENDKUNINGRIIGI TULEVASTE SUHETE RAAMISTIKU KOHTA**

18. Euroopa Ülemkogu tervitab ja jagab Ühendkuningriigi soovi luua liidu ja Ühendkuningriigi vahel tihe partnerlus pärast seda, kui Ühendkuningriik on liidust lahkunud. Ehkki liidu ja liitu mittekuuluva riigi vahelised suhted ei saa pakkuda samu hüvesid mis liidu liikmesus, on tugevad ja konstruktiivsed sidemed endiselt mõlema poole huvides ning peaksid sisaldama enamat kui vaid kaubandus.
19. Briti valitsus on andnud teada, et tema eesmärk ei ole jääda ühtse turu liikmeks, vaid ta soovib sõlmida Euroopa Liiduga ambitsioonika vabakaubanduslepingu. Lähtudes liidu huvidest, on Euroopa Ülemkogu valmis alustama tööd jõudmaks kaubanduslepinguni, mis viimistletakse ja sõlmitakse pärast seda, kui Ühendkuningriik ei ole enam liikmesriik.
20. Mis tahes vabakaubandusleping peaks olema tasakaalustatud, ambitsioonikas ja ulatuslik. Selle tulemuseks ei saa aga olla osalemine ühtsel turul või selle osades, kuna see kahjustaks ühtse turu terviklikkust ja nõuetekohast toimimist. See peab tagama võrdsed tingimused, eelkõige konkurentsi ja riigiabi valdkonnas, ning sellega seoses sisaldama kaitset ebaõiglaste konkurentsieeliste vastu, mis saavutatakse muu hulgas maksualaste, sotsiaalsete, keskkonnaalaste ning reguleerivate meetmete ja tavade kaudu.
21. Mis tahes tulevane raamistik peaks kaitsma liidu finantsstabiilsust ning järgima tema regulatiivset ja järelevalvealast korda ning standardeid ja tagama nende kohaldamise.
22. EL on valmis looma partnerluse kaubandusega mitteseotud valdkondades, eeskätt terrorismi ja rahvusvahelise kuritegevuse vastase võitluse ning julgeoleku, kaitse ja välispoliitika valdkonnas.

23. Tulevane partnerlus peab sisaldama asjakohaseid jõustamis- ja vaidluste lahendamise mehhanisme, mis ei mõjuta liidu autonoomiat, eeskätt liidu otsustamismenetlusi.
24. Pärast Ühendkuningriigi lahkumist liidust ei või ükski ELi ja Ühendkuningriigi vaheline leping kohalduda Gibraltari territooriumi suhtes, kui Hispaania Kuningriigi ja Ühendkuningriigi vahel ei ole kokkulepet.

V. LOJAALSE KOOSTÖÖ PÕHIMÕTE

25. Kuni liidust lahkumiseni jääb Ühendkuningriik Euroopa Liidu täisliikmeks, kellele kehtivad kõik aluslepingutes ja ELi õiguses sätestatud õigused ja kohustused, sealhulgas lojaalse koostöö põhimõte.
26. Pidades silmas rahvusvahelist konteksti, tunnistab Euroopa Ülemkogu vajadust võtta arvesse Ühendkuningriigi kui väljaastuva liikmesriigi eripära, tingimusel et Ühendkuningriik täidab oma kohustusi ja jääb veel liikmeks olles liidu huvidele lojaalseks. Samamoodi eeldab liit, et Ühendkuningriik tunnistab 27 liikmesriigi vajadust kohtuda ja arutada küsimusi, mis on seotud olukorraga pärast Ühendkuningriigi väljaastumist.
27. Seniks kuni Ühendkuningriik on veel liige, peab kogu käimasolev ELi tegevus jätkuma nii sujuvalt kui võimalik 28 liikmesriigi tasandil. Euroopa Ülemkogu on jätkuvalt pühendunud liidu poolt endale seatud prioriteetide ambitsioonikale edendamisele. Ühendkuningriigiga peetavad läbirääkimised hoitakse lahus liidu käimasolevast tegevusest ning need ei tohi selle edenemist segada.

VI. ARTIKLI 50 KOHALELT PEETAVATE LÄBIRÄÄKIMISTE MENETLUSKORD

28. Euroopa Ülemkogu kinnitab korra, mis esitati 27 riigipea ja valitsusjuhi 15. detsembri 2016. aasta avalduses.